

У НОВОМ САДУ У ПОНДЕОНИК 1. ЈАНУАРА 1879.

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАДИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплата се шаље Кормелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примно да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Наставак)

Натраг, натраг! Морам је још један пут видити. Морам испросити њена благослова, да ме не прати више клетва, јер — „тешка је материна клетва.“

Вратим са натраг. Знао сам пута, ма да је био мрак. Познавао ме је и наш домаћи пас, а знао сам и како се морају подићи наша врата, на којима није било браве. Уђем на прстима унутра, бацим се пред материину постељу. Мати је спавала, те и сам засним на брзо.

Кад сам се у јутру пробудио, изненадила ме је необична тишина у соби — та мати је иначе обично у то доба већ у велико устајала и радила. Погледам на њену постељу — она лежи још једнако и не миче се; приступим ближе и сагнем се књојзи, али она је већ била — хладна, мртва! Звао сам је, љубио, молио, приклињао, проливао сам сузе над њоме — но она се није одазвала, јер је боравила вечни санак.

Видите, за то ми је публика увек пљескала бурније него иначе, кад сам на позорници имао да прикажем какав призор над мртвацем. Мати, и тешка жалост, научише ме првој мојој улози.

Али клетва материна остала је на мени!

Ха, сто му мука! Гробар је заспао. Хеј, море, устај! Ископај ми нов гроб. Хоћу да сараним своју матер!

III.

После неколико дана отишао сам из свога роднога места. Нисам се заустављао на крају вароши нити сам се осврнуо на гробље, где ми је мати лежала, па нисам погледао ни на онај црквени тороњ, у чијем сам се хладу некад њихао у колевци. Јурио сам само, брзо, све брже, као да сам се бојао, да ће ме задржати каква невидовна рука.

Око ми се сијало, али не од суза. Груди су

ми се надимале, али не од уздаха. Скакао сам и певао као шева, што је летила над-а-мном. Сву тугу, сваку жалосну успомену оставио сам у вароши, а пред-а-мном је цватила само радост и нада. Сапутници су ми били цвеће и потоци.

Слободан сам! — Та мисао дала ми је души крила, она је летила са мном у бесконачност, у будућност — а уморила се тек у жубору пљескања, па се онда одмарала на венцима славе.

Тада сте требали видити старога Давида! Коме би додијао живот, па би ме сусрео тада, том се прохтelo опет да живи — очајник, самоубијца бацио је убитачно оружје од себе — ко је био жалостан и несретан, морао се осмехнути и по ново гајити наду, да ће бити боље!

Чинило ми се, да сам био тада неки надземаљски створ. Млад, леп, чио, одважан!

Сутра дан сам стигао у ону малу варошицу, у коју сам управо и пошао. Неко позоришно друштво, што путује, давало је ту представе, па сам хтео код њега да покушам своју срећу, јер стална друштва обично су увек узимала за своје нове чланове боље глумце из скитачких друштава. У осталом и та тако звана „стабилна“ друштва била су само у толико стабилна, стална, у колико су два пут преко године мењала своје седиште, и у колико су му чланови можда чешће преко недеље сијали били, него ми.

Не далеко од крајњих кућа тога места била је крчма или кавана, као што је зову маловарошани. Кад сам се приближио тој кавани, излазио је баш један човек из врата. Човек тај изгледао је веома чудновато. Изгледао је као оно стари вitezovi, које видимо насликане на зидовима по неким „отменијим“ крчмама. Па онда је нешто наличио на мог учитеља, шта више тако је исто мрштио и чело, као наш господин уча Андраш

Гомбош. Само је ишао дружије, јер је у ходу тако размахивао ногама и рукама, као да ти удови нису његова својина, — а врат му је изгледао као да га је доиста позајмио од какве фигуре од гипса. Осим тога носио је још бео плашт са првеним јаком, који му је машао готово до земље, тако, да су му се само још видиле чудновате, жуте чизме, какве су можда биле у моди за време краља Матије Корвина.

Прво сам се забленоу у њега, па сам га онда запитао: би ли био тако добар да ми каже, где је варошка дворана за игранке.

„Можда је и господин рад да иде у талијин свети храм?“ — запита ме чудновати делија.

Одговорим му, да сам пошао тамо.

„И мене води пут тамо. Ала је то необичан — и ако се смем изразити — чудноват уде!“

Чисто сам се изненадио необично, патетично изговореним речима, те сам у забуни својој и нехотице рекао, да ја у томе не налазим ничега чудноватог.

„Јесте чули, господине, да ли је зама то

чудновато или не, то је мени са свим све једно, доста — да је мени то чудновато, па свршена ствар.“

То је изговорио некако страшним гласом и попратио ужасном гестикулацијом, да сам се чисто поплашио. Хтео сам да поправим своју погрешку, те га запитам:

„С ким имам част?“

„И то још може питати господин? Та то није можно! Сигурно сте сад изашли из школе, те нисте крочили ногом у кривудави лавиринат живота, друштва, великог света, нити сте се уздигли до оних узвишених начела, што би вас могла руководити и послужити вам као аријаднин конац. Кукавни младићу! Ви нисте проучавали ни физиognомију, а још мање психологију. С ким имам част? То ми се баш допада! Зар не опажате на моме лицу ону ванредну, узвишну црту, онај светли сјај, што человека изненађује и задивљује, и о коме је још онај стари римски песник, мој љубимац Флако, певао: „Quem semel Melpomenē vascentem . . . !“

(Наставиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

Ово је врло немила појава, којој се мора лека тражити, јер ако ће се буџет по главној скупштини установљен прекорачавати, то забадава онда сви закључци скупштински.

Према тој немилој појави имамо да забележимо један врло радостан чин, који на ново показује, да је у српских родољуба велико саучешће према срп. нар. позоришту. Познати родољуб Христофор Шифман, предавши својим основним писмом од 14. јула 1877. „Матицм српској“ на руковање једну закладу од 10.000 ф. одредио је од те своте 2.500 ф. на потпомагање срп. нар. позоришта, на тај начин, да интерес од тога од 200 ф. „Матица“ исплаћује позоришту као годишњу пришомоћ све дотле, докле исто постоји, а ако би престало, онда да се тај интерес употреби на умножење главнице срп. нар. позоришта. Тада врсни родољуб заслужио је, да му за његов племенити дар рекнемо: живио!

Слично племенито дело, као што вам је познато, учинила је пок. Катарина Д. Јовановића из Илока, оставивши као легат срп. нар. позоришту 250 дуката. Овај је легат по кр. српском суду

и почком дана 8. јула 1877. год. срп. нар. позоришту уручен, што до сад није било за то учињено, јер је у Србији мораторија била, те кредитни завод у Београду, где су ти новци били уложени, није хтео исти исплатити. Кад су се ти 250 дуката по курсу променили добило се 1.483 ф. 68 н. Ради подизања тога новца плаћено је у име наследне пристојбе, чуварине итд. 154 фор. 73 новч.

За време путовања дружине позоришне имала је иста ради дозволе представа у појединим жупанијама посебних тешкоћа. Пређе се давала та дозвола од стране вис. министарства за опсег више жупанија на једаред. Сад се та дозвола ограничила само за једну жупанију, те се морала при сваком мицању из једне жупаније у другу из Будапеште нова дозвола искати. Ставила се и та тешкоћа, да се захтевало, да сам председник са дружином путује. Ова се тешкоћа одстрашила, но дознало се, да се на народно позориште и чланове истога у сваком обзиру пази. За то је издата наредба замеништву управе, да избегава давати такове комаде, који би били кадри

изазвати демонстрације, као и да се глумци у овом критичном времену уздржавају од сваке дискусије о политичним стварима, да пазе, да се не огреше о законе редарствене, јер ће се иначе сваки прекршај у том погледу казнити строго, па и самим отпуштањем из дружине.

Што се радње позоришне дружине тиче, то ће г. подначеоник и управитељ, А. Хаџић, посебни извештај дати.

Што се самог друштва тиче, то је од последње скупштине, дана 29. марта (11. априла) 1877., до данас држао управни одбор 8 седница, економски 7, позоришни одсек опет 7 седница.

Међу ревносним посетиоцима тих седница био је и члан управног одбора, Стеван Јеленић, који се свагда ревносно за народно позориште заузимао. На жалост, да је несрећан један случај напрасну његову смрт за собом повукао. Тај ревносни родољуб заслужује да рекнемо: слава спомену његовом!

Према тој околности, да се скупштина позоришна није могла већ два пут држати, јер се није прописан број чланова нашао, што је од неповољних посљедица за читаву контролу управе било — то се побринуло, да се у месту толико нових чланова ушишу и обvezнице од себе даду,

да се свагда у прописано време узможе позоришна скупштина држати.

По што је само овде у Н. Саду за кратко време уписано 17 чланова, то је г. Корнел Јовановић, свагда ревносни подузимач за нар. позориште, предлог поднео скупштини, да би се наставом нових чланова позоришних у сваком месту могла знатна субвенција српском нар. позоришту осигурати од интереса, које би плаћали ти нови чланови. Ви ћете како тај предлог, тако и у оште важно питање даљег опстанка нар. позоришта имати у претрес узети.

Даљи опстанак нар. позоришта од велике је важности по културни развитак нашег народа у овим крајевима. Народно позориште развија свест народну, изображава укус народа, чини га пријемљивим за све племените и узвишене осећаје, једном речи: распостире културу и изображеност. То средство било би грех из руку испустити. Упримо се, да одржимо нар. позориште бар до бољих времена, кад и народ наш у бољим приликама узможи и веће жртве за овај просветни завод чинити. У тој нади, да ћете ви то средство за опстанак срп. нар. позоришта наћи, отварам скупштину и поздрављам вас добродошлицом!

(Свршиће се.)

ЈАСТИЋИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Циганин,) приказан је на нашој позорници 27. децембра о. г. У насловној улози одликовao се Лукић добро промишљеном и изведеном игром својом. Он је овом приликом, штоно реч, сам себе превазишао. Био је онај прави стари Цига, као да си га донео из средчеге. Још да му је ишло за руком, да боље, изнесе на видик онај хумор, којим Живко Циганин обилује, могло би се за њега, да је свом задатку одговорно без приговора. Од поједињих призорија најбоље је извео, кад оно теши кћер своју, па после кад позна сина свога. Ту је погодио оне гласе, од којих мора затреперити свачије срце, што осећа. И публика му је то признала, изазвавши га у два маха. Нека му је то подстак, да и друге улоге своје с таком истом вољом одигра. М. Рајковићка имала је као Ружица тежак задатак. У тој улози гледала је наша публика последњи пут Ј. Сајевићку, која је умела игром својом да запесе гледаоце. Није мала дика за М. Рајковићку, што је толико успела, да је публика изазивом одликовала после призора, кад оно долази као луда. У оште напавне стране те улоге извела је добро. Још јој се ваља побринути, да јачим потезима прикаже страсну Циганку, којој баш та јака страст њезину помути памет, па ће

онда све бити изјединачено у приказу њене Циганке Ружице. Ружић је био Ђорђе, као што га је сам писац замислио. Треба ли му веће похвале! И песму „Сунце јарко, не сијаш једијако“ отпевао је с такм. осећајем, тако карактеристично, да ти је тако било, као да ти се крави срце у грудима. Ј. Поповићева приказала је оштро конју Рајлу, као што само она уме приказати типове из народног живота. Сваки покрет, свака реч била је на свом месту. Л. Хаџићева (Еапца) била је хитра греда, мека погледа девојче, које за драгим гине, вене. Добротовић се у улози Петка огледао као љубавник. С радошћу бележимо, да има и за ту струку дара. Играњем тих улога добиће онај „шиф“, који је сваком глумцу, играо он после какве му драго улоге, од преке потребе. Добро је и певао. И сви остали глумци редом упели су се били, да показују што могу, па је тако и цела представа складно ишла, да је запста било право ужицање за свакога гледати тако добру игру глумца у целини и у појединости. Велика штета, што се публика није онако одазвала, као што би требало да је чинила.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

5. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У ПОНЕДЕЉНИК 1. ЈАНУАРА 1879.

МАЈДОШ ОБИЈАЖ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, од дра Јована Суботића.

ОСОБЕ:

Цар Лазар	Лукић.
Југ Богдан	Јовановић.
Вук Бранковић, } Милош Обилић, } Лазареви зетови	Ружић.
Вукосава Обилићка, } Мара Бранковићка, } кћери Лазареве	Рајковић.
Бановић Страхиња	Л. Хадићева.
Милан Топлица, } Иван Косанчић, } војводе	М. Рајковићка.
Бошко Југовић, }	Зорић.
Јевросима вукосавина, } Јерина марина, } дворанка	Поповић.
Мурат, цар турски . . . . :	Ћирић.
Бајазит, његов син	Добриновић.
Осман, везир	Ј. Поповићева.
Јусуф-Паша	Б. Хадићева.
	Зорић.
	Јовановић.
	Рајчевић.
	Марковић.

Вишег кнезова, војвода, Турака. — Време 1387. — Збива се у Крушевцу, на Косову и у Приштини.

У четвртак 4. јануара први пут: „Весели двори“. Шаљива игра у 3 чина, написали француски Сарду и Хенекин, за српску позорницу удесио Бранко М. Јовановић.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Отвара се претплата на тридесет и шест позоришних представа. Претплату купи агенат позоришни Светозар Костић, и г. К. Јовановић и Ђ. М. Поповић, који су из љубави према народном позоришту примили се скупљања претплате.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 са хата после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.